LUXATIONIS BRACHII ÆTIOLOGIA,

QUAM

RECTORE UNIVERSITATIS EBERHARDINO-CAROLINÆ MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO ATQUE POTENTISSIMO DUCE ET DOMINO,

DOMINO

CAROLO,

DUCE WÜRTEMBERGIÆ ET TECCIÆ, rel. rel.

PRÆSIDE

h. t.

PRO-RECTORE

MAGNIFICO

GEORGIO FRIDERICO SIGWART,

PHILOSOPHIÆ ET MEDICINÆ DOCTORE,
CHIRURGIÆ ET ANATOMIÆ PROFESSORE
PUBLICO ORDINARIO,
MEDICO AULICO,

PRO GRADU DOCTORIS IN MEDICINA

d. Decemb. 1771.

PUBLICE DEFENDENDAM
SUMSIT

GEORGIUS PHILIPPUS FRIDERICUS GROSHANS

Ludovico-politanus.

TUBINGÆ, Typis REISII.

35

PRÆFATIO

Quam nuper cœpi graviorem de brachii luxatione pathologicam doctrinam, *tum jactis ſic, ni fallor, primis* ejusdem *æque, ac circa illam neceſſariæ* rationalis praxeos fundamentis, *eam nunc continuare quidem, neque tamen ad finem ipſius producere, conſtitutum habeo. Prius vero quam id faciam, unum alterumve, quod in prætexta hujus mali* Noſologia *jam monendum fuiſſet, hac vice* præfaminis *loco addendum eſſe judicavi, quum illud ipſi, quæ in præſens ſuſcipienda eſt,* pertractationi, *inſerere non liceat. Præſciendum hic nempe quoque eſt, quo* loco *habendus ſit hic morbus in ordinatiore noſtro* ſyſtemate pathologico? *quæ ratio ſit,* peculiaris *operioſiorisque de eo* tractationis, *cum tamen adeo vulgaris ſit, ac vel lippis & tonſoribus obvius, relictusque morbus? Eccur hæc doctrina non* integra una *comprehenſa fuerit* diſſertatione? *Quod ad* primum, *id quidem dubium non amplius videri poſ-*

ſet, chirurgicum *nempe illum eſſe* morbum, *neque*, *cum pro tali hactenus ab omnibus habitus fuerit*, *iccirco ad reliquam Medicinam referri oportere*. *At enim vero*, *an* plane chirurgicus *is ſit*, *dubitare licet*, *cum*, *ut* femoris, *ita* & brachii *præſertim* luxationes *exiſtant frequentiores*, *quæ a* cauſis *producuntur* internis, *eaque propter ad Medicinam*, *quæ per* interna *curat*, *ſpectare videri poſſent*. *Ita vero ambigi reapſe*, *conſtare poteſt ex* Diſſ. de cauſis luxationum internis, *quæ Præſide cel.* FRID. CHRIST. JUNCKERO, & *Auctore* FRIDERICO AUGUSTO WEITZ *publicata fuit*, *qui in* Procœmio *ſuo p.* 6, 7. ſepararunt, *inquit*, Medici (non ſine ſufficiente, ut arbitror ratione) morbos a cauſa interna, aut etiam externa, non tamen violenta, ſubnatos ab iis, quos cauſa externa violenta in partibus corporis humani, vel externis, vel internis, producit, harumque, qua talium, doctrinam chirurgiæ immiſcuerant. Eluceſcit exinde facile, ſæpius contingere debere, ut idem morbus, reſpectu theoriæ ſuæ, tam ad pathologiam, quam ad chirurgiam referendus ſit. . . . Luxationes poſſunt tam a cauſa externa violenta, quam a cauſa interna gigni, teſtantibus id Obſervatorum monumentis. Quare jam priorum conſideratio ad Chirurgiam, poſteriorum autem doctrina ad Pathologiam revocari debet. Quum autem cauſæ, ſive internæ fuerint, ſive externæ, morbum quendam determinare plane nequeunt, niſi ejus cauſam proximam producant, ſequitur, & Pathologum, & Chirurgum de hac luxationum cauſa proxima diſſerere debere.

bere. *Miſſa preſſiori in iſta* epicriſi, *hæc tantum addo.* Pathologia, generatim dicta, *confundenda non eſt cum* Pathologia generali & ſpeciali. Utraque Medicina *ſuam ſibi vindicat* Pathologiam, *ſuam ergo* ſpeciatim chirurgia *quoque. Deinde neque* interna *ab* internis, *neque* externa *ab* externis, *ſive* mediis, *ſive* morbis, *obiter determinari poteſt, cum nullus prope* internus *exiſtat* morbus, *qui non* externa *etiam, neque* externus, *qui non* interna *quoque poſtularet* media, *adeoque vix, ac ne vix quidem ullus eveniat, qui* ſolis, *vel* internis, *vel* externis, *tractandus eſſet. Tota igitur res, apertius dicenda, huc redit.* Utriusque Medicinæ *tam arctum eſt vinculum, ut neutra, quod* Celsus *jam edixit, ab altera in totum ſeparari poſſit. Aut igitur nulla plane hic datur ſeparatio, aut, ſi quæ admittenda eſt,* a potiori *illud determinandum erit diſcrimen. Hoc hactenus præterviſo dictæ* differentiæ fundamento *factum eſt, ut tot, tamque acerbæ ſubortæ fuerint de* veris utriusque Medicinæ limitibus controverſiæ *dicamne? an potius* rixæ, litesque, *necdum forſan ubique plane compoſitæ. Quas equidem lites pendentes adhucdum una illa indicata hujus* diſcriminis ratione *protinus ſolvi, & hanc juxta* utriusque Medicinæ limites *exactius tandem poni, figique poſſe, convictus ſemper exiſtimavi,* unam *nempe* definite *dicendo eam Medicinam, quæ circa morbos externis maxime,* alteram *vero, quæ circa morbos maxime internis removendos mediis verſatur. Et vero luxationem quamlibet, adeoque* brachii *pariter* luxationem, externa *maxime requirere* auxilia, *conſtat. Eſt itaque illa* chi-

 rurgi-

rurgicus morbus, *ad Chirurgiam proinde, nec ad* alteram Medicinam, *quoad* Pathologiam, *æque, ac* Therapiam *ipſius, referendus. Ad* alterum, *modo allatum,* dubium *in proclivi eſt reſpondere.* Invertenda *nempe potius iſta eſt, quam illud involvit,* concluſio. *Eam ipſam ob rationem, quod vel ignorantiſſimis* chirurgaſtris *vulgo commiſſus ſit hic morbus, ſeverius tractandus eſt, iſthorumque manibus eripiendus. Idem, quod ita circa* luxationes, *circa* fracturas *etiam, ſimilesque, evenit* morbos chirurgicos. *Idem iccirco & de hisce dicendum erit, atque proinde laudandum eorum conſilium, qui data ſingulari opera ſeparatim tractanda ſumſerunt ejusmodi mala, ut cel.* Joh. Frid. Henckelius *in libello, quod inſcribitur:* Abhandlung von Beinbrüchen und Verrenkungen. Tertium, *quod hic moveri poſſet,* dubium, *ipſa ſolvunt ampliora ejus rei momenta, atque, ut equidem ſentio, quæ de ea jam dicta ſunt, & hic amplius dicenda erunt. Verendum potius eſt, ut vel ſola hujus morbi* Ætiologia *arctioribus, quæ ipſi dicatæ ſunt, plagulis debite poſſit abſolvi. Tantum abeſt, ut ipſius reliqua* Pathologia, *aut* Therapia *plane, iſtis comprehendi queat. Quam ob rem, &* inſtituti rationem, *in proxima, quæ hanc excipiet, Diſſertatione, una tantum, eademque attamen, quod præſtolari licet, primaria circa hunc morbum neceſſariæ* therapiæ, inſtrumentalis *nempe, particula cum publico communicari poterit. Hac vero vice, eo, quo cœpta eſt, continuato dicendorum* filo pathologico *in hac pergam doctrina. Perge L. B. ut conſuevisti, & in hoc, & in quovis alio, ad uſus noſtros maxime*

idoneæ

ultra indagandæ veritatis tramite, juvando ſocius corrigere, quæ minus recte, ſupplere, quæ neglecta, removere, quæ fruſtra a me hic forſan dicta intelligis. Pergam eadem tecum legere veſtigia, pergemus ſic utrinque dulciſſimæ, in uſus noſtros nobis conceſſæ, veritatis cupidine allecti, novisque inde nobis evenientibus voluptatis utilitatisque communis acceſſionibus indies beatiores, atque uno hoc veræ in orbe literario amicitiæ vinculo uniti, junctis viribus eo anniti, quo noſtro poſſimus tandem

optatam curſu contingere metam. HORAT.

PRÆCOGNOSCENDA

§. 1. *Praeſciendorum* hic pauca occurrunt. Eorum namque pleraque jam præmiſſa ſunt in *priore* de *argumento noſtro diſſertatione*, in qua tradita fuit *luxationis brachii Noſologia*. Qua de re hic explicare velimus, id, opinor, & *accurate*, & *apte*, & *aperte* ſatis jam prodit ipſa harum plagellarum *inſcriptio*. Hanc juxta nempe præſentis *tractationis objectum* conſtituit *luxationis brachii Ætiologia*. Quid *luxationis*, quid *brachii luxationis* nominibus veniat, *definite* expoſitum eſt in modo citata Diſſertatione §§. 14, 15. 19. *Ætiologiam eſſe, dicique* proinde, recte quidem, *apteque*, eam doctrinam, quæ circa cauſas rerum, entium rectius, verſatur, ipſum hujus vocis *etymon* jam indicat.

§. 2. *Cauſae* ſuas involvunt *cauſalitates*, ſit venia verbo, utpote *technico*. *Æthiologia* itaque rerum rimatur *cauſas*, harumque *cauſalitates*, *medica* medicarum, *pathologica* morboſarum. Morbus luxatio brachii eſt. In cuius itaque *Ætiologia* non *cauſae* ipſius tantum,

tum, ſed & harum *cauſalitates* dicendæ ſunt. Valde enim manca eſt, doctrina *Ætiologica*, quæ rerum *cauſas* nude nominat, & de nomine ſic vix notas facit, nec, quoad licet, *cauſandi* rationes, modosque una patefacit.

§. 3. Et vero *cauſarum cauſalitatumque* plenior indago requirit etiam *conditionum*, ſub quibus illæ operantur, cognitionem. Quæ igitur, ut iſtæ, in hac *aetiologia* conſiderandæ erunt. Dicuntur illæ alias *cauſae, ſine quibus non, improprie* quidem, quoniam *verae* non ſunt *cauſae*, ſed *conditiones* earum tantum, haud itaque confundendæ cum *veris cauſis*. Id quod, ut alibi, ita & in hac de *brachii luxatione doctrina aetiologica* ſæpius fieri ſolet. Cavendum ergo nobis erit, ne eandem *theoriae*, & *praxi medicae* adeo adverſam admittamus confuſionem.

§. 4. Ecce! vero etiam jam nunc dicendorum *nexum* cum iis, quæ in priore de hoc morbo *diſſertatione*, (§. 1.) jam dicta ſunt, & ultra dicenda reſtant. Hunc nempe. Quæ integræ *pathologicae* alicujus *doctrinae* præcipua ſunt *momenta*, quibus eadem in univerſum circumſcribatur *limitibus*, notius jam eſt, quam quod fuſius hic repeti oporteat. In ea quidem de *morborum conditionibus, internis* æque, ac *externis*, de eorum *cauſis*, *effectibus, ſignisque*, tam *diagnoſticis*, quam *prognoſticis*, exponendum eſt. Prima de illis doctrina *Noſologia*, apte vocatur, eodemque nomine a *Pathologia*, ut *pars a toto*, recte diſtinguitur, *ſecunda* eorum *Ætiologia*, tertia *Symptomatologia*, quarta *Semiologia*, congrue dicuntur. V. *Diſſert.* in qua *polyaemiae Nos ologia* tradita eſt, *§. 11. 12.* In continuanda igitur hujus morbi *Pathologia Noſologiam* ipſius proxime excipit *Ætiologia* eiusdem, hac vice tractanda. Quæ ſuperſunt, & eo, quo dicta ſunt, ordine ſe invicem excipiunt, hujus *Patheologiae* momenta, ea excludunt harum pagellarum anguſtiæ.

§. 5. Quem *uſum* habet univerſa *Pathologia chirurgica*, quem nominatim præſtant ſingulæ ejus *partes*, is certe huic *doctrinae pathologicae* in privato haud denegandus erit. Eum vero in univerſum explicandum ſibi vindicat *Medicina univerſalis*, adeoque neutiquam hic exponendus venit. Nec obſtat, *Medicinam univerſalem* inter præcipua *deſiderata medica* hodienum referendam eſſe. In eam namque longius hic excurrere, nec vacat, nec neceſſe erit. Suffecerit itaque hic annotaſſe, quod, juxta tritiſſimum illud notiſſimumque omnibus, *morbos curare, ſit cauſas eorum tollere*. Quid quidem, ambigeret forte quiſpiam, expediret multis ediſſerere violentias illas, quibus hoc infertur mali genus, utpote quæ ſemel illatæ amplius removeri non poſſint, quid ergo ſibi vellet hic illud: *morbos curare eſſe cauſas eorum removere*. At enim vero præter illas *violentas*, communioresque, & amplius removeri neſcias, dari quoque frequentiores hujus morbi *cauſas*, quibus non *prius* cognitis, neque *imminentem* præcavere, neque *praeſentem* curare licet hunc morbum. Et quam damnoſa *e. g.* non poterit non eſſe violentior *brachii extenſio*, in *luxatione* ejus a *cauſa interna* producta. Quam facilis vero adeo noxius hic eſt *error*, ignorato hoc diſcrimine *aetiologico*. Quam neceſſaria inſimul hæc eſt doctrina ad mali hujus *diagnoſin*, & *prognoſin*, debite ſiſtiendam. Hujus *Ætiologiae*, & præſertim *diſtinctionis* in ea *cauſarum externarum*, & *internarum*, neceſſitatem Cel. JOH. DE GORTER in *Chirurgia repurgata* L. II. C. IV. §. 382. probe perſpexit, *cauſae*, inquiens, *luxationem, & ejus ſpecies inducentes diſtinguendae in externas & internas, quod requiritur ad praedictionem, & curationem*. De *cauſis* vero in foro noſtro curioſius indagandis Patrum

noſtrorum monita, quem latent? GALENUS *Libr. Iſagogic. de optima ſecta* c. 12. ita habet: ABSQUE RATIONE EXPERIENTIA EXPLICARI NEQUIT. ABSQUE RATIONE OBSERVATIO FIERI NON POTEST. Et *cap. 14. Si omnia in hiſtoria narrata vera eſſe adfirmant, aliquem profecto judicem habere debuerunt* QUI RECTE HISTORIAM INSTITUTAM ESSE judicaret - - - *Rationalis ſane Medicus* PER CAUSAM DIJUDICARE HISTORIAM *poterit* - - - - *ubi vero cauſam nanciſci non poſſumus, hiſtoriae judicium experientiae committimus* - - - - *contingit enim* PROPRIO ERRORE DUCTUM *quendam hiſtoriam condere. Num igitur, quia neque gloriae cupiditate, neque ſectae ſuae placitis favens, neque contradicendi gratia, ſcripſit propterea, quicquid ejus ſcriptis continetur, veram eſſe dicendum eſt?* (Quid ergo, quæſo! de eorum non dicendum traditis, qui auram vulgi captaturi, *ſectaeque* ſpiritu inflati, & ubique acerbius repugnaces ſe ſiſtunt?) *Quare* CAUSARUM VESTIGATIO *utilis eſt, quaeque res, propter quid facta ſit,* curioſe *explorandum eſſe contendimus.*

§. 6. Quotiescunque in argumento aliquo elaborando præter alia, a limine ipſius, *dicendorum* quoque *limites praefiniendi* mihi ſunt, toties non ſine animi lucta ambiguus hæreo, qua de eo *exponendi* utendum ſit *ratione, rigoroſane*, an *liberiore*. Illa quidem per *notationes, definitiones, diſtinctiones, diviſiones, partitiones, axiomata conſectaria, theoremata, canones, poſtulata, problemata, horumque omnium demonſtrationes, & elaborationes, obſervationes, experimenta, lemmata, ſcholia,* ſuis quævis *characteribus* etiam apertius exſcripta,

apta, ut alias, ita & medicas doctrinas, *evidentius pulcrius*, *ſolidiusque* tradi poſſe, & explicari, certum exploratumque habent, ipſisque factis abunde comprobarunt, celebrioris notæ Eruditi. Quî itaque fieri poſſet, ut *graviſſima* hæc æque, ac quam *utiliſſima*, *docendi ratio* leviſſima haberetur, & tanquam *ſcholaſtica* exploderetur, putareturque plane repudianda, & deſerenda eſſe. Tanta, hercle! non eſt injuria temporum. Nonne itaque iſti pertinacius inhærendum erit ubique? non ubique profecto. Vetat id nonnumquam vulgatior ſeculi genius. Suadet aliud aliquando *prudentia finisque inſtituti*. Modo hac non abutamur libertate, nec a regia illa ſimplicioris certiorisque veritatis via inſolentius aberremus. Cavebo id & hac vice!

§. 7. Dicendæ hic ſunt (§. 3.) *verae* non tantum *luxationis brachii cauſae*, ſed & *cauſae* ejusdem, *ſine quibus non*, ſeu *conditiones*, quæ ab *illis* hoc mali genus inferri ſinunt. Quam juxta varietatem proinde hæc doctrina in *duas* abit *Sectiones*, in quarum *una* de *veris* hujus morbi *cauſis*, in *altera* de *cauſis* ipſius, *ſine quibus non*, agendum erit. Dicam utrasque *ſeparatim*, ut ita evidentius evadat tantum earum diſcrimen, ut ſic una magis pateſiat, quam *promiſcue*, quam *erronee*, ſæpius ejusmodi *cauſae* exponantur. Dicam *iſtas* quidem primum, quia *primarium* hujus doctrinæ ſunt *objectum*. Dicam deinde & *has*, quoniam hæ ex illis melius intelliguntur. Hæ *Partitionis*, hæ *Partium*, hæ *Ordinis Partium*, juſtæ ſunt rationes, quas juxta igitur præmittenda erit.

 SECTIO

SECTIO I.

DE

CAUSIS LUXATIONIS BRACHII.

§. 8. De *cauſis cauſarumque* ea *varietate*, a qua earum vulgo deſumitur *diviſio* in *internas*, & *externas*, *praecognoſcendorum* loco; huic *ſectioni* quædam præſtruere cogor, quantumvis ea forſan a præſenti inſtituto aliena poſſint videri. Eam neceſſitatem mihi imponunt ad doctrinam hanc adcuratius exponendam neceſſaria *principia* non minus, quam juxta hæc in ea removendi *errores*.

§. 9. Sunt, qui ut alibi, ita in *Ætiologiis* ſuis nullum rerum & cauſarum ſenſum, nullam *intelligentiam*, quæ *technice* dicta circa rerum *principia* verſatur, habentes, modo *magnificentius*, quam *rectius*, quia *eloquentius* & *ambitioſius*, verba faciunt, nonnunquam quidem *ſesquipedalia verba*, modo inopi lingua aſperaque, ne dicam barbara, qualiacunque extorquent, modo neglecta rejectaque ab antiquiſſimis temporibus uſitata, & quotidiana ERUDITORUM vernacula, novam ſuam, ut plurimum minus concinnam, priore obſcuriorem, intortam, & prope *Babylonicam* introducere, quin pertinacius obtrudere, conantur, immo denique ſæpius *terminis* & *locutionibus* utuntur, quibus vel nullus eſt intellectus, vel ſi quis eſt, ipſismet forte ignoratus. In *exemplis* ſunt *Dolaeana*, *Helmontiana* horumque ſimilium *Pnevmaticorum* tradita. Idem & in *Ætiologia* noſtra *medica* evenire, *Cordatiorum* quilibet norunt, dolentque. Sed faceſſant hæc talia, utpote invidioſa, inſuperque refutatu amplius non digna.

§. 10.

§. 10. Digniora iſthis (§. 9.), quæ dijudicentur, hic occurrunt. Eorum nempe Ætiologorum aſſerta, quorum non eſt nude *dictitata*, ſed *cogitata*, licet forſan non ubique ſatis *excogitata*, communicare nobiſcum. Eorum, puto, quorum major, & ea eſt rerum intelligentia, qua ſua altius, & ab ovo, quod ajunt, adcuratiusque poſſint repetere. His *cauſa*, & *cauſalitas*, & quicquid hic diſcriminis occurrit, non, ut illis (*l. c.*), in verbo eſt tantum, in re id etiam quærunt. Qua igitur hi id faciant doctrinæ ratione, de eo utilius hic erit diſpici.

§. 11. *Duplici ſignificatu* ſumi poteſt *cauſae* vocabulum, *latiſſimo* nempe, quo indicat quicquid rationem exiſtentiæ habet, vel *ſtrictiori*, quo illud tantum dicit principium, a cujus *operatione* aliquid ſuam habet exiſtentiam. *Priore* ſenſu illud accipiunt *definitius* loquuturi, & hac latitudine dictam *cauſam* dividunt in *internam*, & *externam*, atque *illam* ſubdividunt in *materialem*, & *formalem*, & hanc iterum in *efficientem*, & *finalem*. *Internam* ab *externa* vero diſtincturi *illam* dicunt cauſam in ipſo exiſtente ſubjecto, in qua eſt ratio paſſiva perdurationis, quæque paſſive ſe habet in exiſtendo, *hanc* contra *definiunt* cauſam, in qua eſt ratio activa alicujus entis, indeque diſcernunt *exiſtentiam internam*, & *externam*. *Efficiens* autem ipſis eſt cauſa externa, a cujus operatione ens ſuam habet exiſtentiam, & *finalis*, cauſa externa, qua cauſa voluntaria ad agendum determinatur, cujus itaque *cauſalitas* illis eſt determinatio voluntatis ad finem conſequendum.

§. 12. Plenior preſſiorque in ea (§. 11.) *epicriſis* hic nobis non eſt conceſſa. Hæc attamen ſtrictim addere licebit. Poſito illo *latiori cauſae ſignificatu*; ſuo quidem non deſtituitur *fundamento* hæc do-

ctrina (*l. c.*). Verum enim vero ſi tam *late* accipiendus eſſet hic *terminus*, ut, quicquid *exiſtentiae rationem* haberet, eo comprehenderetur, *cauſa* quoque, quæ dicitur, *ſine qua non*, ſeu quævis *circumſtantia*, ſub qua alterum ab altero efficitur, *vera* eſſet *cauſa*. Sed *cauſa* vulgo ſic dicta, *ſine qua non*, ab omnibus hactenus habita fuit pro *cauſa*, *improprie dicta*, a nemine pro *vera*. *Deinde* non ſatis ita diſcerni videtur *eſſendi*, & *exiſtendi*, *principium*, quamvis diſtinguant inter *materiam* & *formam in ſe ſpectatam*, & ad *exiſtentiam relatam*. *Forma a potiori* dat eſſe rei, & eatenus eſt *poſſibilitatis complementum*. *Forma & materia* ſunt *conſtitutiva* entis *interna*, adeoque conſtitunnt entis *eſſentiam*. Illa itaque ad *hanc* æque, ac *ad exiſtentiam relata* conſiderari poſſunt. Neque vero ad *exiſtentiam* relata dici poſſunt *exiſtentiae principia*. Sunt enim ea ipſa, quæ vel exiſtunt, vel exiſtere poſſunt, & ſupponunt *exiſtentiae rationem*. Porro *cauſa*, quæ ipſis dicitur, *efficiens*, non eſt *ſpecies cauſae*, quia omnis *cauſa* eſt *principium effectivum*, ut ex ſequentibus patebit. Tantum abeſt, ut *coſpecies* haberi poſſint *cauſa* ſic dicta *efficiens*, & *cauſa finalis*. *Cauſae* quidem *ſpecies finalis* eſt, ſed pro diverſo conſiderationis modo, vel *verae*, vel *improprie dictae*, *cauſae*. Quare & hic cavendum, ne *harum* alteram cum altera, aut utramque cum *fine* confundamus.

§. 13. *Genus* rerum *cauſa* eſt. Sed *cauſarum variae* quoque dantur *ſpecies*. De his dudum diſceptatum fuit. Fruſtra quidem fortaſſeam. Pro diverſa *doctrinae ratione diverſae* poni poſſunt. Quid veri habeat, quid ambigui iſte *cauſarum quaternio*, ex dictis (*§. 12.*), & mox infra dicendis, intelligere eſt. Alii *quinque* faciunt *cauſarum genera*, illis addentes *inſtrumentalem*, alii *ſex*, ſuperaddentes *exemplarem*, ſed utraque *ſpecies* potius ſunt, & *exemplaris*,

a qua

a qua diſcernendum eſt *exemplar*, pro diverſo reſpectu, vel *veris*, vel *improprie dictis*, *cauſis* accenſenda eſt. Qui denique cauſarum genera cum STOICIS, SENECA, CICERONE ad unum revocare voluerunt, ii forte non tam *cauſarum*, quam potius *rerum genus* intellexerunt. Ceterum tamen nec hic entia præter neceſſitatem multiplicanda ſunt.

§. 14. Ad veri in hac doctrina cognitionem, ut equidem ſentio, hæc nos ducit *analiſis*. Si A ad aliud, ad B relatum, conſideramus, & in A aliquid deprehendimus, ex quo intelligimus B, ſive id ejusdem attigerit eſſentiam, ſive exiſtentiam, ſive aliud attributum, tum intelligimus aliquod eſſe τȣ A ad το B. Ita vero, quod hujus *reflexionis conſectarium* eſt, intelligimus *reſpectum*. Cujus *conſectarii demonſtratio* fundatur *reſpectus notione*. *Reſpectus* enim eſt το *eſſe unius ad aliud*. *Inde alterum:* ſi conſideramus το *eſſe unius ab alio*, pariter intelligimus *reſpectum*. Correlata ejus dicuntur *principium*, & *principiatum*. Illud proinde eſt ens, quatenus continet rationem alterius, hoc vero ens quatenus ratio ipſius continetur in altero. Ratio illa, quæ in *principio* continetur, eſt vel *cognitionis*, vel *rerum ratio*. Quare *Principium* eſt, vel *cognoſcendi*, vel *rerum*, *principium*, quorum *prius* illud eſt, quod cognitionis, *alterum*, quod rerum rationem continet. Hoc *cognoſcendi* quoque *principium* eſt. Haud vero quodvis *cognoſcendi principium* eſt *principium reale*. *Reale* eſt, vel *poſſibilitatis*, vel *exiſtentiae principium*. Inde deſcendunt *principium eſſendi*, & *principium fiendi*, ſeu *exiſtendi*, quorum *illud* itaque eſt id, quod poſſibilitatis, *hoc*, quod exiſtentiæ rationem continet. *Eſſendi principia* igitur ſunt *eſſentialia*, ſeu *interna conſtitutiva*. Qui *principium eſſendi latius* ſumunt, atque ſub eo quoque *fiendi*, & *exiſtendi principium* complectuntur, illi το *eſſe* & το *exiſtere* confundunt. Con-

tinua-

tinuatis his *reflexionibus*, deprehendimus porro *rationem exiſtentiae* poſitam eſſe, *vel* in agentis cujusdam *operatione*, a qua illa efficitur, *vel* in quacunque concurrente *conditione*, ſub qua illa operatur. Hac *reflexione* fundatur *principii exiſtendi diviſio* in *effectivum*, & *conditionale*. *Prius* illud ipſum eſt, quod *cauſa proprie* dicendum eſt, *poſterius* nil aliud eſt, quam quod *cauſa ſine qua non* vulgo vocitatur. *Cauſa* proinde *nude* ita, nec amplius *vera*, dicenda eſt, niſi quidem retinere velimus nomen *cauſae*, *ſine qua non*, ſicque illius ab hac *diſtinctio* id poſtulet. Neque *cauſae efficientis* nomen quadrat, quoniam nude dicta cauſa id jam involvit, & omnis *cauſa* eſt *efficiens*, ſeu *effectivum principium*.

§. 15. Hac itaque *cogitationum*, *reflexionum*, *diviſionum*, *notionumque definitarum*, juſta quidem, quod perſuaſum habeo, ſerie *veri nominis cauſa* ſuum invenit *locum*, *fundamentum*, *diſcrimen*, & *ſignificatum*, rectioremque quidem, quia *proprium*, anguſtioremque, nec juſto *latiorem* (*§. 11.*). Hoc nempe accepta ſenſu, *cauſa* non eſt aliud, quam exiſtendi principium, a cujus operatione aliquid ſuam habet exiſtentiam. *Cauſa ſine qua non*, quibusdam *aptius* dici videtur *conditio ſine qua non*. Ita omnino facilius evitaretur ejusdem cum *vera* confuſio, tam frequens. Poſſet ea etiam, non quidem minus *apte* dici: *conditio*, ſeu: *conditio cauſalis*, *cauſalis* quidem, non quod de *cauſarum genere* ſit, ſed quod cauſa eam in opperando ſemper *ſupponat*, atque non niſi hac poſita, ulla ſit *cauſae effectio*. *Cauſa* etenim, *ſine qua non*, ſeu *conditio cauſalis*, eſt qualiſcunque, circumſtantia ſub qua operatur cauſa, ſeu: qua poſita ponitur cauſæ *operatio*, quæ ejus *cauſalitas technice* vocatur.

§. 16.

§. 16. *Conditio* itaque, ſeu: *cauſa ſine qua non*, haud ſemper eſt ratio *exiſtentiae paſſiva* (§. 11.). Unde hoc *principium exiſtendi* dici quoque non poteſt *paſſivum*, cum *principium exiſtendi effectivum* quoque eſſe poſſit. Ita vero conſpectiora fiunt *verarum cauſarum a cauſis, ſine quibus non*, diſcrimina æque, ac, quæ ad horum lucem non poſſunt non evaneſcere, tenebricoſa circa illa dictata, ubi e. g. *promiſcue* loquuntur de *cauſis diſponentibus, prae diſponentibus, occaſionalibus*, quarum illas dicunt προηγεμενας, quæ ipſis ſunt cauſæ, quæ ſimul cum occaſionalibus unitæ, *cauſam proximam* conſtituerent, has enim nuncupant προκαταρτικας, ut *Illuſtris* BOERHAAVII *Interpres* VAN SUIETEN habet in *Commentariis* ſuis ad Præceptoris ſui *aphoriſmum* §. 11. de *cognoſcendis & curandis morbis*. Valeant iſthæc omnia, per me licet, dum modo accuratius explicentur. Minimum id feciſſe videtur vetuſtior rerum noſtrarum Præco, GALENUS *comment.* 4. in HIPPOCRATEM *de vict. acut. Charter. Tom. XI. p. 178. corpore noſtro, inquiens, ad morbos quaſi praeparato, externum quoddam adveniens febrim accendit, quod ex ſe vehementem minime generaret - - - - & propter corporis diſpoſitionem unum quodque horum*, NON MORBI CAUSA, SED OCCASIO, *redditur. Has cauſas vocaverunt* προφασεις. Tanto intervallo, vel vetuſtiſſimorum Medicinæ Antiſtitum, *Autorumque* in ea *claſſicorum*, purior doctrina diſtat a Neotericorum traditis, qui ſæpe ne quidem *veram* a *non vera* morborum cauſa, nec e. g. *diſponentem*, & *praediſponentem a diſpoſitione*, atque *occaſionalem* ab *occaſione* ipſa, debite diſcernere norunt. Aliud certe eſt *diſpoſitio*, & *occaſio*, ſub

qua a cauſa morbifica morbus producitur, aliud *cauſa diſponens*, ac *praediſponens*, & *occaſionalis*. Hæc ipſius *diſpoſitionis*, & *occaſionis cauſa vera* quidem eſt, neutiquam vero *morbi*, quem *diſpoſitio*, & *occaſio*, ab illa producta progigni ſinit. Ita miſere confunduntur non modo *diſpoſitio*, & *cauſa diſponens*, atque occaſio & *cauſa occaſionalis*, ſed & *morbi cauſa* cum *cauſa diſpoſitionis* atque *occaſionis*, ac denique *vera morbi cauſa* cum *cauſa*, *ſine qua non*, morbus ſcilicet a ſua productus fuiſſet *cauſa*. Ceterum facile patet præter *occaſionem* & *diſpoſitionem*, quæ *receptivitas* barbare dicitur, etiam *exemplar*, & *finem*, ad *cauſam*, *ſine qua non*, certo referri poſſe reſpectu.

§. 17. *Prima* omnium *exiſtentium cauſa* omnem exiſtentiæ rationem in ſe habet, quo nomine veneramur Ens a se. Sed & quodvis aliud exiſtens, quantumvis quoad *primam* ſui *exiſtentiam* ſit *ens ab alio*, aliquam attamen ſui exiſtentiæ rationem in ſe habet. Poſterioris enim nominis entia à ſuis *producta cauſis*, his etiam *ceſſantibus*, *perdurare* nihilominus, compertum habemus. Quod igitur & in his aliquod ſit principium, *exiſtentiae rationem* continens, qua fit, ut minimum in exiſtendo *perdurent*, *ſubſiſtantque*, ſtatuendum omnino eſt, niſi quicquid in hoc univerſo accidit, & a creatorum proficiſcitur actionibus, pro immediatis Creatoris operationibus habere velimus, quo Spinozae, & Cartesii dogmata tendunt. Id vero omnibus *phyſicis*, & *moralibus*, *principiis* repugnaret. Poſito ſtabiliori hoc *fundamento* nititur receptior, at alias forte non ita fundata, *diviſio cauſae*, in *internam*, & *externam*. Illa *immanens*, hac *tranſiens* quoque adpellari conſuevit. *Cauſa* itaque *interna* eſt cauſa quæ in ſe,

externa

externa, quæ extra ſe aliquid efficit. *Effectus* igitur, qui *ab illius* proficiſcitur *actione immanente*, manet in eadem, & qui *ab hujus* producitur *actione tranſiente*, tranſit quaſi ex eadem, extraque illam ſiſtitur. Quam plana hæc ſunt, tam *obſcura* eſſe eadem videntur in ipſorum *adplicatione uſuque vulgari*. Quare pro pleniore eorum cognitione hoc tantum addere liceat. *Cauſalitas vel* in ſuo exiſtente ſolum, *vel* ſimul in alio ſuam agnoſcit rationem. Inde duplex ſiſtitur *cauſa interna*, quarum altera *cauſa ſui*, *ſimpliciter talis*, *altera* vero *cauſa* ſui *ſecundum quid talis* dici poteſt. *Cauſa ſui*, *ſimpliciter talis*, itaque eſt cauſa interna quæ ſui exiſtentiæ rationem ſola in ſe habet; *cauſa ſui* vero, *ſecundum quid talis*, eſt cauſa interna, quæ ſui exiſtentiæ rationem ſimul in alio habet. Neque a vero plane abludit vetuſtior illa (*§. 11.*) *cauſae internae diviſio* in *materialem*, & *formalem*. Sed de his ſatis.

§. 18. Si quis forte hæc talia cauſalia cauſaretur iniquius, atque vel, niſi quidem *leviora*, *ſuperflua* tamen haberet, aut a re, quam tractamus, *aliena*, *juſtoque remotiora* putaverit, vel philoſophica potius, quam medica dicenda eſſe dixerit, vel *ſcholaſticae* denique *ſcrupuloſiorisque ſubtilitatis* arguere voluerit, vel altiori ſpernere ſupercilio fuerit auſus, is, velim, ea omnia prætereat, vel deleat plane, vel corrigat, vel propiora magisque neceſſaria, quæ habet, ſubſtituat, is præterea cogitet, utrumne pluris curioſius ſcrupuloſiusque, liberiusve, quam verboſius, tradita faceret? Dicat cujus *ſcholae* nomine *ſcholaſtica* repudiet? quæ medica ſint non philoſophica? is tandem aliquando ad ſemet ipſum, ſuaque, reverſus perpendat, an minus ſuper-

ſtua, minus a rei cardine abludentia, magisque utilia, atque neceſſaria, melioraque in ſuis ubique tradiderit ſcriptis, &, quod maxime notari velim, caveat, ne ex his ſub examen vocatis, quæ ipſummet deficiant, notentur, majore forſan jure reprehendenda.

§. 19. *Vires brachii articulum ſuſtinentes* variæ ſunt, reſidentque in partibus illum continentibus, in muſculoſis, tendine bicipitis, in muſculi deltoidis maxime amplexu, in manticula illa ligamentoſa capſulari, in tendinibus aliorum muſculorum, quibus capſula hæc firmatur, in cavitatis articularis margine cartilagineo, in proceſſibus illis ſcapulæ, in vinculo eorum ligamentoſo. V. Diss. proxime ventilata, *ſſ*. *20*. *Vires* hæ *ſuſtinentes* in ſanis æque, ac in morboſe adfectis, pro vario *ſubjectorum* ſtatu, majores minoresve ſunt. Minores cedunt majoribus, ut igitur luxatio fieri poſſit, majores articulo admoveantur, oportet, vires iis, quæ illum ſuſtinent. Quamvis igitur nonnunquam haud magna violentia in debilitatis luxationis cauſa eſſe poſſit, ea tamen ſemper major eſſe debet hunc articulum ſuſtinente.

§. 20. De *morborum*, *&* *luxationum cauſis*, & nominatim quidem de eorum *cauſis* EXTERNIS, atque INTERNIS, omnes loquuntur Pathologi. Quemadmodum vero hic, ut alibi, *veras* ejus *cauſas* cum *cauſis* ejusdem, *ſine quibus non*, mire confundunt, ita & *veras*, *internas*, & *externas*, nimis promiſcue proponunt. Quapropter in utrasque ſeparatim inquirere, conſultius duxi. Dicam itaque primo *internas*, deinde *externas*. Inde *ſectionis* hujus *primae* (*ſſ*. *7*.)

MEM-

MEMBRUM I.

DE CAUSIS LUXATIONIS BRACHII EXTERNIS.

§. 21. *Cauſae luxationis brachii* ſunt quævis præternaturalia huic inferendæ potentia (*§. 20.*), potentiora itaque, ſeu vires poſſidentia potentiores, *viribus* hunc articulum *ſuſtinentibus*. Ea vero *vel* foris inferuntur *luxationis ſubjecto*, *vel* in eo ipſo excitantur. *Luxationis brachii cauſae*, itaque vel *externae* ſunt, vel *internae*, *illae* proinde, quae extra hujus mali ſubjectum, *hae* vero, quae intra illud occurrunt. Ex quo patet, quæ in ſupra citatæ (Præfat. p. 4.) *Diſſertationis* de *cauſis luxationum internis* C. II. §. 29. leguntur *definitionibus*, ea *diviſionum* loco potius aſſumenda eſſe, quoniam, juxta *canonem* in *definiendo* obſervandum, nulla *definitio debet eſſe diviſiva.*

§. 22. Qui *cauſas luxationum* omnes ad *vim auctam*, & *reſiſtentiam imminutam*, reducunt, illi a vero haud ſemper diſcedunt. Ita cel. JOACH. FRID. HENCKELIUS, *Medicinae & Chirurgiae Doctor Berolinenſis*, in libello, qui inſcribitur: Abhandlung von Beinbrüchen und Verrenkungen. C. I. Artic. III. p. 135. inde determinatam *luxationis cauſam*, non quidem *dividi*, ſed *diſtingui* vult a *cauſa*, *ſine qua non*. *Vis* illa *aucta* usque ſcilicet eo, ut major ſit *vi articulum ſuſtinente*, omnino *vera* eſt *luxationis cauſa*. *Reſiſtentia* vero in articulo *imminuta vera* ſane non eſt ejus *cauſa*, ſed *cauſa*, *ſine qua non* tantum, ſeu *conditio*, ſub qua illa ſuum poteſt edere *effectum*. Id quod præ aliis perſpexit, monuitque quam rectiſſime mo-

do laudatus Auctor l. c. p. 136. addens: Beyde Urſachen, ſo wohl die vis aucta, als die reſiſtentia imminuta, können auch zuſammen ſtoſſen, und eine gemeinſchafftliche Urſache (ſcilicet vera, & impropriе dicta) der Verrenkung ſeyn: leztere wäre eine *cauſa occaſionalis*, erſtere aber eine *cauſa efficiens*, i. e. *vera*, quæ omnis eſt *efficiens* (*§. 14.*).

§. 23. *Cauſarum luxationis brachii externarum* plurimæ dantur. Communiores vulgatioresque vix attinet dicere. Eas *Ill.* Herm. Boerhaave *§. 361.* ſummatim expreſſurus, *cauſa*, inquit, *vis externa extendens, intorquens, expellens. Expellens* vero omnis eſt, adeoque non *ſpecies luxationis*. Neque ſine *extenſione* ulla contingere poteſt, ut proinde *ſymptoma* ſic confundatur cum ipſo *morbo*. Ill. Ejus Interpres addit: *nulla luxatio fieri poteſt ſine vi externa, ſi articuli, & ligamenta, illos firmantia, ſe habent ita, ut naturaliter eſſe ſolent: immo in adultis, & fortibus, ſatis magna vis requiritur, ut articuli excidant, ut facile patet ex ligamentorum articulos firmantium robore. Vis autem externa adplicata tribus modis, hac paragrapho recenſitis, agit.* Sed *agit*, addo, ut ex dictis patet, non ad amuſſim recenſitis. *Deinde* nullam luxationem fieri poſſe ſine vi *externa*, ſtatui nequit. Fieri ea omnino etiam poteſt *vi interna*, quod præter alia, infra dicenda, vel ſola *hiſtrionum exempla* comprobant.

§. 24. Omnis *luxatio*, adeoque *brachii* quoque *luxatio* fit *motu*. *Motus conditiones* ſunt *celeritas*, & *directio*. Actio unius in alterum cum motu *ictus* dicitur, quantitas actionis, *impetus* adpellatur. Quicquid igitur *impetu ictuque* in aliquem corporis noſtri articulum agit, id omne *luxationis cauſa* erit, ergo & *externa*, quacunque id evene-

rit

rit motus *celeritate*, & *directione*. *Luxationis* itaque *brachii cauſa externa* eſt quicquid, impetu, ictu, preſſu, percuſſu, lapſu, huic articulo aliquam infert violentiam, majorem *viribus* illum ſuſtinentibus.

§. 25. His proinde *cauſis* accenſendæ quoque ſunt, quibus [innocentiores *fetus*, *infantesque*, obnoxii] exiſtunt. Incongruos, violentioresque, *motus gravidarum*, *onerum geſtationes*, *violentias* quasvis *abdomini gravido illatas*, *immodeſtos concubitus*, *ſaltus*, *lapſus*, vehementiores *gravidarum convulſiones*, totidem cauſas præbere poſſe externas, quibus laxiores tenellorum articuli jam in utero ipſis luxentur, vix dubitare amplius licebit, ſi quidem tenerrimam, laxiſſimamque, & levioribus etiam injuriis cedentem, eorum fabricam conſideramus, ſin inſuper frequentiores a nativitate luxatos, claudos, aliisque modis diſtortos ſpectamus. Ut de eo ideo tantum dubitari videatur, quod ad dicta infelicius natorum phænomena non attendatur, & dum iſta eveniunt, non mox obſervari poſſint. conf. *Noſologia luxationis brachii* §. 36.

§. 26. Eodem, immo majore, in diſcrimine verſantur, quo antea in ipſo jam utero materno, ſub difficiliori ex hoc exitu *fetus naſcendi*, *recensque nati infantes*. *Illi* quidem, quando horum brachia, quibus in pelvis oſſibus hærent retenti, ſolvere & extrahere, vel ſi quando prolabuntur, ea refundere conantur, frivolis ſuis tentaminibus eadem diſtorquent, dimoventque *rudes* imprudentum *obſtetricum manus*; *hi* vero, ſi *matrum*, *nutricum*, *famularumque* brachiis excepti negligentius circumgeſtantur, & ſuper illa prolapſuri inique retinentur, *vel* ſtare & ambulare diſcentes procaſuri fortius attolluntur, ſicque multoties incaute circumactorum *brachiorum luxationes* ipſis inferuntur.

§. 27.

§. 27. Neque excludenda ſunt a *cauſis* harum *luxationum externis*, *tormenta* illa, quibus verum ex maleficis exprimere volunt. Iisdem quoque addendæ ſunt, quæ in certantium conflictu, luctatuque obtinent, quando nempe luctantium alter alteri brachium emovet. Quam enim aliquis ſuo ipſius nixu ſibi infert *luxationem*, ejus cauſa *externa* non eſt, ſed *interna* (§. 20.).

§. 28. An *lucta* adeo *cum ſpiritibus luxationis cauſa externa* exiſtit? Quid de illa JACOBI, Patriarchæ, cum Angelo lucta, *Genes. C. 38. v. 25.*? Hæc Theologis relinquo dijudicanda.

§. 29. An datur *haereditarius*, an *hujus nominis haereditarius* datur *morbus?* an claudus claudum, luxatus luxatum, propagat? Et ſi dantur vere ſic dicta *haereditaria mala*, ſi *talia* adeo dantur, quæ eorum *cauſae?* an *externae?* an *internae?* an ergo huc referendæ? an ad ſubſequens *ſecundum* de *cauſis luxationis internis membrum?* Prius ad hæc reſpondere non licet, quam *definite* cognitum habeamus, quid *proprie haereditarii morbi* nomine veniat. Eſt vero *morbus haereditarius* morbus a parentibus propagatus, ſeu in propagandis, adeoque propagationis opere, ab illis productus.

§. 30. Multi multa de *haereditariis morbis* habent, dictitantque. Qua *doctrinae rationae*, & *ſtabilitate*, ex debite ante omnia *definito morbi haereditarii conceptu* dijudicandum erit. *Prima* enim *ſolidioris cognitionis principia*, & *fundamenta*, ſunt *genuinae*, & *adaequatae*, rerum, de quibus agitur, adeoque & rei, de qua in praeſens, *definitiones*. Utrumne, quem modo propoſui, *morbi haereditarii*

tarii conceptus ita comparatus ſit, judicium eſto penes L. B. Talem minimum quæſivi,

§. 31. Juſta itaque erit hæc illo fundata *analyſis : a.) Morbus haereditarius*, vi *axiomatis, eſt morbus (§. 29.)*. E. vi *conſectáriorum: b.) ſtatus, c.) vivi, d.) praeternaturalis, e.) internus*, talis *(b. c. d. e.)* enim *definite morbus* dicendus eſt. *f.)* E. a *ſtatu praeternaturali*, & *g.) ſimpliciter praeternaturali, h.)* tam *externo, i.)* quam *interno, k.)* tantoque magis a *pathemate*, ſeu adfectu, phyſice dicto, diſtinctus. Dantur enim hujus vitæ *ſtatus imperfectiores*, non *praeternaturales* tantum, & *morboſi*, ſed & *naturales, externi, interni*que, adeoque pro *morbis* non habendi, qui communi nomine *pathemata*, ſeu *adfectus*, phyſici ſcilicet, recte dicuntur, remoto ſic *vago*, minusque *technico*, horum *vocabulorum uſu. Adfectus* enim, *phyſice dictus*, eſt viventium ſtatus naturalis, internus, imperfectior & moleſtior. Qui proinde in eo differt, a *morbo*, quod *hic* invita, *ille* vero ſic volente natura eveniat. Quæ naturæ neceſſitas eo minus a nobis culpanda eſt, quo certiores eſſe poſſumus, quod eam noſtra poſtulaverit *finitudo*, & ea ipſa SAPIENTISSIMI CONDITORIS conſilio in alios uſus admittenda fuerit, inſuperque majoribus, pluribusque, quæ aliter obtineri non potuiſſent, perfectionibus compenſata. In exemplis ſunt *dolores* illi *ad partum* neceſſarii, aliæque moleſtiæ, leviores quidem, ſi illas cum commodis, ob quæ hæ fuerant admittendæ, comparaverimus, item *morbilli, variolae*, utpote *evolutionis pathemata*, non *morbi*, quia *naturalia*, exceptis invita natura ſub iſtis concurrentibus *eet.*

§. 32. Sed, ut in anguſtiorem hujus *analyſeos* (§. 31.) viam redux pergam, *l.*) morbus eſt *adfectus*, de quo loquimur, *haereditarius* (§. 29.). *m.*) E. omnium maxime *diſtinctus a perfectioribus naturae dotibus haereditariis*. *Meliori* enim *haereditate* nonnumquam obſervantur Poſteri *ex aſſe* quaſi *haeredes*. Tam longe, tam late patet hæreditatis hujus ambitus, ut non mala tantum, ſed & bona, ipſius jure Poſteris veniant, ut itaque nimis parci in ea explicanda ſint, qui ſolis *morbis haereditariis* illam circumſcribunt.

§. 33. *n.*) *Haereditarius morbus* eſt *morbus a parentibus productus*. *o.*) E. *cauſa ipſius parentes*. *p.*) E. *horum operatio ejus cauſalitas*. *Cauſa* enim, ſeu *principium exiſtentiae effectivum*, eſt principium exiſtentiæ, a cujus operatione aliquid ſuam accipit exiſtentiam (§. 11.), *cauſalitas* vero ejusdem operatio, a qua illa efficitur.

§. 34. *Cauſa parentes* (§. 33.). *E. q.*) vel parens mas, *r.*) vel parens femina, *s.*) *vel utriusque generis parens, pater materque*, unde parentes nominantur (*l. c.*), nec *generantes*, quoniam hoc nomine excluderentur *parentes feminae, matres*, quæ pariter *morborum haereditariorum cauſae* eſſe cenſentur, & ſæpe potiori hujus hæreditatis jure, quam patres. *Maſculino* vero futuri *fetus*, ſive iterum maſculi, ſive feminei, *rudimento*, verbo: *ſeminali* ejus inchoamento, quia ſoli mares ſeminant, veri nominis ſemine denegato feminis, quæ agrorum vice illud excipiunt, æque propagari poſſe hos *morbos*, inde dictos *haereditarios*, ac feminarum eo gravidarum inergia, dubio caret.

§. 35. *t.*) *Morbus haereditarius eſt morbus a parentibus propagatus* (§. 29.). *u.*) *E. morbus propagationis*. *w.*) *E. non alia ratio-*

ne

ne productus. *x.)* E. *ab iis diſtinctus morbis, qui naſcituris in ipſo etiam utero materno aliunde inferuntur, e. g.* a luxatione, fetui a violentia externa illata. *y.)* E. & *diſtinctus ab illis malis,* quæ *ſub partu inducuntur, ab ipſis quoque parturientibus, vel* immorigeris, *vel* aliis vitiis etiam *phyſicis*, quæ partum impediunt, laborantibus. *z.)* E. *diſtinctus* porro *(x, y.) ab illis morbis, quibus parentum pariter culpa poſt partum jam a nativitate ſua maxime obnoxii ſunt tenelli Poſteri.*

§. 36. Morbus hæreditarius eſt morbus a parentibus *propagatus* (§. 29.). *aa.) E. tam ſub prima externa, quam ſub continuata interna eorum generatione.* Quid ſit *proprie dicta* generatio, quæ dicatur *externa*, quæ *interna*, quomodo utraque, & præſertim *interna* differat ab *evolutione*, quomodo hæc, & utriusque nominis *generatio*, a *propagatione*, dictum jam eſt in *Diſſertatione Filii de gemellis coalitis monſtroſa pulcritudine ſpectabilibus* §. 30. ſeqq. *Propagatio* nempe *latius* dicitur, quam *generatio*, atque non hanc tantum, ſed & quasvis alias operationes huic opitulantes involuit.

§. 37. Morbus hæreditarius eſt morbus a parentibus propagatus (§. 29.). *bb.) E. quilibet ita natus morboſus ſtatus*, qualiscunque præterea fuerit ipſius pro ſua in *parentibus* cauſalitatis varietate, omnio pariter varia, ipſius ratio. *cc.) E. neutiquam involvens tantum adfectum, ei, quo parentes laborarunt*, ſimilem, vel æqualem adeo. Tales enim identitates haud adeo frequentes ſupereunt, ſi fictas excluſerimus. *Rariores* certe ſunt *in qualitate identitates, rariſſimae in quantitate.* Multo frequentiores obſervanturiis, quibus parentes adfliguntur, morbis, neque plane *ſimiles*, neque *aequales. dd.) E. vel erronea, minimum manca, eſt eorum de his doctrina, qui in hac eos ſolos*

dictitant morbos, qui iis, quibus adficiuntur, parentes, ſimiles exiſterent, vel etiam aequales. e. g. haemorrhoidarios ab *haemorrrordariis*, *podagricos* a *podagricis*, *calculoſos* a *calculoſis*, *claudos* a *claudis*, *luxatos* a *luxatis cet.*

§. 38. *ee) E. non modo erronea, ſed falſa plane*, & ficta *eorum ſunt tradita, qui experientiam fruſtra* crepantes, turpique *ſubreptionis vitio decepti, ejuſmodi morbos haereditarios aſſumunt, aliis tam* confidenter *proponunt, relatosque indies referunt*, quorum tamen neque in propagantibus, neque in propagandis, ulla deprehenditur ratio. Quo igitur forte referas, quæ BORELLUS *Cent. I. obſ. VII.* hiſce refert: *In ſuburbio quodam prope Tholoſam villici cujusdam genu anno 15. aetatis ſuae ictu luxatum fuit, unde per totam vitam claudus factus eſt. Poſt illum ictum uxorem duxit, & duos ab illa ſuſcepit pueros rectos, & probe conformatos, uſque ad annum 15.. Sed quindecimo elapſo, ſponte ſua, genuum eorum oſſa luxata ſunt, vitio patris in iis haereditarie expergefacto, & eodem anno in iis erumpente, quo luxatus fuerat. Huic hiſtoriolae* in JOH. CASP. MUSTINGERII *Diſſ. de luxationibus §. XI. p. 21.* hæc additur. *Vir quidam nullo conformationis vitio laborans, tres duxit uxores, itidem bene conformatas, & tamen omnes eorum filii claudi fuerunt. Id fiebat a vitio haereditario avorum in iis reſurgente.* Mitiſſima certe ad haec GALENI reſponſio eſt ex prioribus (§. 5.) hic repetenda. Vera ſint ejusmodi narrata. Erronea tamen erit eorum adplicatio, indeque deducta concluſio.

§. 39. Neque tamen ea propter (§. 38.) nullas dari *luxationum cauſas haereditarias*, exiſtimandum eſt. Plurimis ſubjecti ſunt propagandi injuriis, a propagantibus imminentibus, & ſub prima *externa* æque, ac ſub reliqua *interna* ſui *generatione*, quibus teneri ipſorum articuli

ticuli loco moveri poſſunt. Harum vero omnium *luxationum haereditariarum cauſae* ſunt *externae*. Non enim haerent in ipſis propagandis, ſed extra hos in propagantibus exiſtunr. Errant igitur profecto qui *haereditariarum luxationum* cauſas *internas* eſſe docent V. JUNCKERI *Patris, Therap. ſpec. T. LXIV. l. c. 5.,) p. 467.*

§. 40. Præterea (*§. 39.*) non amplius audiendi ſunt, qui *cauſas luxationum externas* altius, *ab aſtris* adeo, repetunt, horumque *malignos aſpectus* accuſant, quibus defluxiones, & congeſtiones, ad articulos excitarentur. Ita *Petr. Joh.* FABER in *Chirurgia Spagyrica* T. 4. c. 9. & alii plures. Sed FABRUM hunc, & POTERIUM egregios fuiſſe thraſones, & ventivendulos, recte annotavit CHRIST. GUIL. KAESTNERUS in *Bibliotheca medica* T. II. C. VII. §. XIV. Aſt hujus notæ Aſtrologi, minimum creduli magis, quam docti viri eſſe videntur. Eorum quidem neminem eſſe crediderim, qui talem *conſtellationum influxum* finxerit, cujus vis arcana immediate in nos ageret, atque adeo articulum nobis emoveret. Si vero talem influxum volunt, qui in atmoſphæram noſtram ageret, perque hanc defluxiones & cogeſtiones in nobis excitaret, cur harum rationes tam remote, nec in nobis proximis tempeſtatibus quærant, non intelligo. Taceo ſic *luxationum cauſas*, veri nominis tales, cum eorum *conditionibus* ab illis confundi. Cœli enim inclementia, quæ ad eas remotiſſime aliquid conferrent, non *morbi* ipſius, ſed *diſpoſitionis*, ad illum *cauſa* eſſet.

§. 41. Si ceterum hæc omnia, & ſimilia, niſi quidem plane inutilia, minus tamen neceſſaria hic dictu putarentur, equidem jam reſponſis & hoc adderem, in hujuſcemodi ſcriptis ſæpius licere, quod non æque liceret in alio *doctrinae ſyſtemate*. Sed de his ſatis. Sequitur dicto ordine (*§. 20.*)

 MEM-

MEMBRUM II.

DE CAUSIS LUXATIONIS BRACHII INTERNIS

§. 42. Latiſſimus hic dicendorum campus patere videri poſſet, ſi ampliores Aliorum ſpectaverimus diſquiſitiones, in quibus circa luxationum cauſas internas ſe occupatos eſſe perhibent, Prolixius illud, ceteroquin doctum F. A. WEITZII ſpecimen inaugurale inſcribitur: *Diſſertasio de cauſis luxationum internis*, quaſi integra, de his conſcripta eſſet. Verum plerumque in ita inſcriptis doctrinis non tantum de *veris luxationum cauſis*, ſed potius de harum *conditionibus* agitur, quoniam hæ ab illis non ſatis diſcernuntur. Cauſarum, quibus *luxationes* ſuam debent originem, *verarum*, & *internarum*, tanta frequentia non eſt. Separatis, quæ cum ipſis confundi ſolent, *cauſis*, *improprie dictis*, illarum perpaucæ ſuperſunt, quas igitur brevi hic indicare licet.

§. 43. *Luxationum cauſae promiſcue* non ponuntur tantum, ſed & ſæpe plane *erronee* habentur *verae* pro non *veris*, & vice verſa *hae* pro *illis*. Sed & ipſæ *verae* invicem non debite diſtinguuntur, atque *verae externae* adeo putantur dicunturque *internae* (*§. 39.*), & *internae* contra judicantur *externae*. Cum id vero non in hujus deillis theoriæ tantum, ſed & in praxeos noſtræ non poſſit non cedere opprobria, dictinctius certe illæ interpretandæ erunt. *Internae luxa-*

tionis

tionis brachii cauſae eæ ſunt, quæ in ipſo ejus *ſubjecto* exiſtant. Quæquæ ergo in hoc non exiſtunt, illæ vel *externae* ſunt hujus mali cauſæ, vel nullæ, & earum *conditiones* tantum, in altera hujus operis *ſectione ideo* ſeorſim explicandæ.

§. 44. Ill. BOERHAAVE in aphoriſmo 362. *cauſa*, inquit *vis interna, cavo innata, extrudens.* Sed ea cauſa non ſola eſt innata, eadem eſſe poteſt etiam non innata, adventitia, ſeu foris quidem adveniens, intus tamen impacta hærens. Sufficiens itaque ſane hæc non eſt *cauſa luxationum interna*, plenius omnino enarranda.

§. 45. Enarratius quidem eam, qui exprimere forſan videntur, eorum tamen plerumque vel iterum una ex parte ſufficiens haud eſt horum cauſarum enumeratio, vel altera ex parte abundans, aut plane erronea. Ita ſe minimum habent eorum omnium doctrinæ, qui *cauſas*, & *conditiones*, exiſtentium commiſcent, & indiſpoſite enarrant. Quo *e. g.* referas, quæ de hac re habet ceteroquin doctiſſimus Dn. DU VERNEY *dans le Traite des maladies des os Tom. II. C. I. p. 16.* ſcribens, *on voit par la qu' il y a quatre eſpeces de deplacemens de l' os par cauſe interne. La premiere eſt le ſimple relachement des ligament, la ſeconde eſt le relagement des ligament avec paralyſie, la troiſieme eſt le gonflement ſeul de ligamens; la quatrieme eſt la coagulation de l' humeur glaireuſe de l' article.*

§. 46. *Cauſa luxationis brachii interna*, ut *externa*, pro vario ipſius operationis modo varia exiſtit, indeque diverſis inſigniri poteſt nominibus. *Triplex* vero maxime exiſtit ille modus. *Preſſu* enim alias,

alias

alias *pulſu*, alias *diſtractionis modo*, luxationem infert quævis *interna* quoque *cauſa*. *Triplex* itaque maxime exiſtit *cauſa luxationis* brachii *interna*, quarum *prima* dici poteſt *extrudens*, ſeu *exprimens*, quia premendo agit, *ſecunda diſtrahens*, ſeu rectius *extrahens*, quoniam *diſtractio* in omni prope occurrit *luxatione*, atque etiam exiſtere poteſt ſine oſſis luxatione, & *tertia expellens*, utpote pulſu agens.

§. 47. Cauſa *extorquens*, *exprimens*, varia exiſtit. Varia enim dantur interna etiam, quæ preſſione dimovere poſſunt brachii *articulum*. Eorum alia in ipſo articulo, alia extra illum occurrunt. De prioribus primo hic diſpiciam, de reliquis poſtea.

§. 47. Cauſam *luxationis* brachi præbent quæcunque in ejus articulum congeſta caput ipſius preſſu ſuo extrorſum promovent. *Opplens* hæc dici poteſt *cauſa*. Opplentia vero hæc ſunt vel innata, vel aliunde huc delata. duplex igitur eſt *opplens* hæc *cauſa interna*, altera *innata*, altera *adventitia* dicenda. *Illam* conſtituunt quævis morboſa coacervata, *hanc* quævis peregrina in eum delata *e. g.* glandes plumbeæ, vel tormenti jactu in articulum depulſa, vel in parte vicina relicta & pededentim in illum demiſſa, nec non alia quævis peregrina corpora huc delata. Tantum abeſt, ut allegata (*§. 44*) *cauſa*, cavo articuli innata, ſola hic excitari poſſit, ut ne quidem *innata* omnis ſit cavo huic *innata*. *Extorquens* itaque hæc *cauſa interna opplens* eſt *cauſa*, quia ab operatione ejus, a preſſione ipſius, *luxatio* efficitur, eſt *interna*, quia in ipſo luxationis ſubjecto exiſtit, & *opplens* denique dicitur, ut diſtinguatur ab aliis *extorquentibus cauſis*.

§. 49.

§. 49. *Opplens* illud, & *expellens*, *innatum* porro (§. 47, 48.) diverſum eſt. *In genere* quidem quodvis productum *praeternaturale*, adeoque & *morboſum*, quia innatum, vel *fluidum* eſt, vel *ſolidum*, & hoc vel *molle*, vel *durum*. *Proximiores* hæc conſtituunt *cauſas luxationis brachii opplentes*. *Remotiores* hujus ordinis *cauſae*, *cauſae cauſarum*, maximam partem communiorem habent rationem. Hæc ad illas melius interpretandas nos ducit, adeoque præmittenda eſt.

§. 50. Plane ſingulare copioſumque natura *articulis* dedit linimentum, quod *humor articularis* apte nuncupatur. Hujus non una, ſed triplex, eſt ſcaturigo. Articulos ligamentoſæ cingunt manticulæ, ſeu capſulæ, *ligamenta capſularia* vulgo dictæ, quæ cavum conſtituunt omnino clauſum, quod in ſtatu naturali neque aliquid aforis illabi, neque foras elabi ſinit. His continentur *oſſium coarticulatorum*, *excipientis exceptique*, extrema, cartilagineis cruſtis elaſticis, levigatis, undique obducta. Hæ, ſive perichondrio inveſtitæ ſint, quod vero ſimilius, ſive eo deſtitutæ, ut quidam volunt, transcolant attamen liquidum oleoſum medullare. *Avtopſia anatomica* cola hæc cuivis oſtendit, armato præſertim oculo facile obvia ſunt. Ita eadem ſæpius vidi. Nudo oculo hos ſe vidiſſe *poros*, ſcribit CLAPTON HAVERSIUS in Oſteologia ſua p. 173. CEL. ABRAH. RAAV. in *tractatu de perſpiratione* HIPPOCRATI dicta *C. XXXVI.* §. 892. poroſas eſſe cartilagines, liquidumque exſpirare, demonſtravit.

§. 51. Deinde articulis, ſaltem majoribus, mobilioribusque, proſpectum eſſe *glandulis* quoque, Anatome pariter docet. *Haverſianae* ab HAVERSIO illæ vulgo dicuntur, rectius forte ab officio ſuo

mucilnaginoſae, aut a ſede ſua, *articulares*, dicendæ. Magis enim congrua eſſe nomina, quæ res ipſas ſignificantius exprimunt, quam Autorum nomina, quis non videt? Lepida hæc eſt *onomatopœia*, & ſæpius ridicula magis, quam honorifica. Quid enim laudis in perſonarum nominibus, rebus nonnunquam interpoſitis, quas vel lippi videre, & detegere potuiſſent. Et ſi altioris indaginis erant, quæ ſui nominis eſſe vult quiſpiam, cur non mavult id inſeri Eruditorum monumentis? Ecquo jure, quæ *rebus* debemus, quæ natura ſibi vindicat, nobis vindicare poſſumus inſignia? Perbella hercle! hæc ſunt, & arrogantiæ inſignia. Egregia ſcilicet! philavtiæ monumenta. Et vero cum hujus commatis *titularia*, & *perſonalia*, rerum nomina, Literatorum res obliterantia potius, quam inſignitius exprimentia, nullo, quam in noſtro, alio in foro, acceptiora ſint, inſolentiusque adfectata hactenus, maxime quidem in anatomicis, & ad hiſtoriam naturalem ſpectantibus, incongrua hæc conſuetudo intacta reliquenda non eſt.

§. 52. Cel. Ruyschius, qui omnia vaſculoſa facere voluit, ejusmodi glandulas exiſtere negavit. Veſiculas attamen, vaſis interjectas, admiſit, quas *cryptas*, *lacunas*, dixit. Sed ipſæ ejusmodi veſiculæ *folliculive*, *glandulae* ſunt. Harum aliæ *ſimpliciores* exiſtunt, ligamentorum ſuperficiebus etiam adſperſæ, aliæ *compoſitae* magis, majuſculæ, de *conglomeratarum* genere, articularibus cavis inditæ. Quemadmodum vero earum exiſtentiam indubitanter demonſtratam habemus, ita non minus certo conſtat hodie, eas liquidum fundere mucoſum, albuminoſum quaſi. V. Havers *l. c. p. 260*—*260*, Raay *l. c.* §. *851*. (§. 50.)

§. 53.

§. 53. Præterea (§. 50, 51.) in articulorum ſinus, ut in reliqua cava, ex ultimis arteriolis, cum venis quidem anaſtomes non facientibus, aut ex vaſculis illis annexis, porisve exhalantibus, depluere perſpirabile tenuius, conſtat.

§. 54. Ex hiſce (50 - 53. intelligitur, quæ ſit ratio, non modo ipſius *humoris articularis*, ſed & morborum, quibus ille ipſe, perque hos, qui illo inunguntur, articuli, poſſunt adfici. *Articulares* inde illi dicuntur *morbi* Latinis, *arthritides* Græcis. Quo autem frequentiores, quo graviores, ſæpius ſunt hujus nominis morbi, quo clarior inde evadit ipſis medendi ratio, eo utilior, magisque neceſſaria, erit intimior linimenti hujus cognitio. Eſt itaque *humor articularis* humor ex oleo medulloſo, liquido mucilaginoſo, & perſpirabili univerſali, debita proportione invicim miſtis, compoſitus, articulisque lubricandis dicatus. Quæ hoc ingrediuntur mixtum, ita comparata eſſe, ut ex eorum miſcela congruum, & ad dictum in articulis uſum adcommodatiſſimum reſultet linimentum, ex chymicis facile perſpicitur principiis. Imo vero vel aurigis notum eſt, neque ſolum *pingue*, neque ſolum *mucoſum*, ad axes rhedarum inungendas ſatis idoneum eſſe. Illud juſto tenuius eſt, protinus incaleſcit, citiusque diſſipatur, *mucoſo* non temperatum. *Mucilaginoſum* contra facile coagulabile, juſto tenacius eſſet, atque ad conciliandam lubricitatem minus aptum.

§. 55. *Rectum eſt norma obliqui. Sanum ergo morboſi index. Naturale mixtum, mixti praeternaturalis*, adeoque & *humoris articu-*

laris probe cognita *natura*, cognitionis ejusdem *morboſe adfecti*. A naturæ regula autem is humor deflectit, vel quoad *motum*, vel quoad *materiam*, & utrinque vel quoad *quantitatem*, vel quoad *qualitatem*, vel *modo utroque*. In *motu* quidem peccat vel quoad *directionem*, vel quoad *celeritatem*, excedentem deficientemve. Quoad *materiam* vero morboſus iterum evadit, vel in *quantitate*, vel in *qualitate*, in *quantitate* quidem, vel quoad *exceſſum*, vel quoad *defectum* ipſius. In *qualitate* quoad vitiatam tam *conſiſtentiam*, quam *mixtionem*.

§. 56. *Humor articularis* validioribus corporis exercitiis *commotus* perturbatur, citiusque diſſipatur. Confirmant id poſt vehementiores motus mactata animalia, in quorum oſſibus, horum articulis parum medulloſi & oleoſo-mucoſi *linimenti* illius deprehenditur, teſte Haversio *l. c.* (*§. 50.*) *p. 172.* Quiete contra idem non debite miſcetur, corrumpitur, ſubſidet, ſpiſſeſcit, ſolideſcit, indureſcit. In quieſcentibus ſaginatis animalibus ejusmodi coagula obſervavit modo laudatus *Autor l. c. p. 174.* Juſto enim copioſius congeſtus *humor articularis*, quieſcens, motu & attritu non attenuatus, diuturniore perſpiratu cogitur & condenſatur. Nec *motus* tantum *exceſſu defectuve*, ſed & *directione* idem peccat. Obſtructis poris reſorbentibus retro agitur, partibus eum continentibus vulneratis effluit ſpiſſior, glutinoſior, ſubalbidus. Qui *motuum morbus* is ipſe eſt, quem μελικηραν, alii legunt μελικηριαν, dixit Celsus *L. V. C. 26. §. 20.* & Paracelsus in *chirurgia minori L. I. C. VI.* *Synoviam*, quo barbaro quidem vocabulo hoc mali genus hodie forte no-

tius;

tius eſt. Verum hoc non obſtante, quam PARACELSUM, CELSUM hic potius audiendum eſſe, cenſeo.

§. 57. Vitia *humoris articularis quoad materiam* (§. 55.) ſubnaſcuntur, in *quantitate* quidem *excedente*, ſi vel plus ejus, quam par eſt, ſecernitur, vel alias etiam non juſto copioſius ſecretus, adeoque tanto magis uberius aggeſtus, juſto tamen parcius reſorbetur; in *quantitate* contra *deficiente*, quando parcior, vel plane ſuppreſſa, eſt ejus ſecretio, vel & majori, quam qua ſecernitur, copia diſſipatur, aut aliorſum foraſque elabitur; in *qualitate* denique, reſpectu *conſiſtentiae*, ſi juſto vel *ſpiſſior*, vel *tenuior* redditur, vel mixtionis intuitu, tot, quot alii alii humores obnoxii ſunt, corruptelis morboſe adficitur, *cacochymiis* præſertim *calcareis*, *ſalſis*, *rodentibus*, *corrodentibus*. Unde tam atrocia, tam frequentia exiſtunt cujusvis nominis, in gra deſinentia mala *arthritica*, chiragra, podagra cet.

§. 58. En! primas (§. 50-57.) quas ultra ducere non ſinit impoſita brevitatis neceſſitas, *genealogiae* illius lineas, ad quam in exactiore *Pathologia* referenda eſt univerſa *morborum articularium* proſapia, eorum quidem non modo, qui *κατ ἐξοχην* ſic dicuntur, ſed eorum quoque progenies, quæ ipſarum adeo *luxationum genetrix* eſſe poteſt aſſoletque haud infrequenter. Hanc *morborum articularium* familiam ſæpius, ac vulgo creditur, circa *articulorum luxationes* perhorreſcendam & adcauſandam eſſe, HIPPOCRATES jam intellexit *de locis in homine* C. 3. *Charter. Tom. VII. p. 36.* ſcribens: *mucus omnibus natura ineſt, & quum purus fuerit, ſani ſunt articuli, ideoque facile moventur, utpote lubrici inter ſe. Labor autem & dolor oritur, quando a carne laborante fluit humor. Imprimis quidem rigeſcit articulus, non enim lubrica eſt humiditas ex carne effluens. Deinde,*

de, utpote copioſa & valde diſperſa, neque ex carne irrigata, ſemper reſiccatur. Quumque illam ob multitudinem articulus capere non poſſit, effluit, maleque concreſcens nervos, quibus articulus colligatur, attollit, relaxat, diſſolvit, & ob illud claudi fiunt magis minusve, prout illud magis minusve fit. Et Sect. VI. Aphor. n. 59. Charter. Tom. IX. p. 289. quibus, inquit, *ab iſchiade diuturna vexatis iſchium excidit, & rurſus incidit, illis muci innaſcuntur.* Hujus originis luxationes frequentiores eſſe, PETITUS, *Academ. des ſciences l' an. 1722. Mem. 159. ſeqq. ſe didiciſſe fatetur propriis erroribus.*

§. 59. *Spinam ventoſam, luem veneream, ſcabiem, variolas retropulſas, ſcorbutum, arthritidem, rachitidem, luxationum cauſas* eſſe *remotiores* ex dictis (§. 57.) facile intelligitur, & obſervatum eſt. *Novimus* ſcribit J. T. SCHENCKIUS *in Diſſ. de luxatione oſſium in genere p. 16. civem quemdam, cui quotiescunque χειραγρα ipſum infeſtabat, metacarpi oſſa excidebant, quae laevi adhibito artificio, locis ſuis reſtituebantur*, & *p. 13. non ſemel*, inquit, *ſed quam ſaepiſſime in ſcorbuticis obſervavi, articulorum citra evidentem cauſam frangores manifeſtiſſimos, quos poſt biduum manifeſta extremorum, humeri praecipue, & femoris, exciſio conſecuta eſt.*

§. 60. Ex iisdem (§. 55 - 57.) æque facile (§. 59.) repetitur geneſis reliquorum malorum, quæ *cauſae* hic exiſtere poſſunt *extrahentes* (§. 46.). Ad has nempe referri debent: *a.*) ipſorum *oſſium* in articulo brachii concurrentium, &, *b.*) quæ ea incruſtant, *cartilaginum* a dictis malis præcurrentibus inductæ *intumeſcentiae; c.*) quin & *excreſcentiae, rhachiticae, venereae, aliaeve.* V. citata (§. 42.) *Diſſertacio* WEITZIANA *§. 28.* J. T. ELLERS vollſtändige *Chirurgie* Th. 4. Abſchnitt II. C. *1. §. 9. 6.) p. 574. d.)* ἐξο-

ςωσις

ςωσις, ſi pars oſſis, & υπεροςωσις ſi totum os intumeſcit V. ASTRUC *C. I. L. IV. C. III. T. I. p. 416. conf. fig. in* RUYSCHII *Theſ. X. Tab. II. fig. 2.* CHESELDEN *Tab. XLIX. fig. 2. Tab. LV. fig. 1.* La contuſion, qui ſe fait, produit un cal, ou une excroiſſance, qui s' augmentant tous le jours, peut devenir tres capable de chaſſer peu a peu la tête du femur. Lettre à l' Auteur de l' article ſecond du journal des ſcavants p. 85. *e.*) *Calli* ſuperincreſcentes poſt neglectam repoſitionem tempeſtivam. V. JOH. SCULTETI *Arm. chir. T. 56. p. m. 226. f.*) Mucoſa *concreta*, *indurata*, V. NUCKII *oper. chir.* p. 151. *Venet. 1621.* COLLE *Elucidar. chirurg. p. 151. Venet.* 1621. BARBETTE *chir. C. 5. p. 22.* citata modo *diſſertatio Weitziana §. XXVIII; g.*) *fungi*; *h.*) *hydrops articulorum*; *i.*) *abſceſſus*; *k.*) *tumores cyſtici*, præſertim μελικηρις, quo tumore continetur humor ceræ ac melli ſimilis. CELS. *L. VII. c. 6.* Adſunt enim *glandulae*, quæ dicuntur *ſebaceae*, a quibus progigni ſolet μελικηρις J. Z. PLATNERI *Inſtitut. chirurg. rationalis §. 761.* Aliud vero eſt μελικηρα dicta (*§. 56.*) V. PLATN. *l. c. §. 357.* ubi §. 760. lectu dignum legitur hujus in ſcapula tumoris *exemplum* ab ipſo hoc Autore obſervatum. *l.*) *Anevriſma.* V. C. E. ESCHENBACHII *chirurgia §. 297. a.*).

§. 61. Commemoratis hucusque (*§ 42 - 60.*) *internis cauſis luxationis brachii extrudentibus* addendæ ſunt *extrahentes* (*§. 46.*) Hujus cenſus ſunt qualescunque muſculorum contractiones, & *ſpaſmi* graviores, vel & leviores in debilitatis, in quibus parva ſæpe vis par eſt emovendo articulo. Muſculorum actione os brachii extrahitur, ſin illi integri exiſtunt, & ſatis validi, ligamenta vero laxata, quæ ſuum præſertim amittunt vigorem poſt nimiam in articulo aliquo reſtituendo vim adhibitam, ab iis, qui curaturi erant. V. PLATNER. *Inſtit. chir.*

chir. rationalis §. *1104.* Idem quoque facilius accidit, ſin ipſi muſculi in uno latere debiliores in altero autem ſuo adhuc gaudent robore, aut ſpaſmo inſuper fortius contrahuntur. V. Eller l. c. (§. *60.*) §. 9. II. 2). *Diſſ. Weitziana* (§. *42.*) §. *XVII — XIX.* Item ſi poſt ſanatum articuli vulnus in uno latere *cicatrix* remanet, & in oppoſito partes continentes relaxantur.

§. 62. Ejusdem claſſis (§. *91.*) cauſis adnumeranrur quoque *luctae*, quatenus ſub hiſce luctantes adhibita ſua ipſorum vi ſibi emovent articulum, luxationis enim ab altera pugnantium parte illatae *cauſa externa* eſt; *deinde hiſtrionum* artificia, quibus articulos ſuos ſpontanea vi luxare, iterumque reponere, atque cereum quaſi corpus, miro adſtantium ſpectaculo, in omnes plagas flectere norunt, quorſum ſpectare videntur, quæ Hippocrates *de Artic. Text. 23. Charter Tom. XII.* p. 304. cet. habet, *complures*, ſcribens, *viderc licet*, *qui ita humidi ſunt, ut, ubi velint, ſine dolore articulos ſuo loco moveant, & ſine dolore reſtituant; porro brachii pondus*, in iis, quibus *vires ſuſtinentes* debilitate ſunt; *onerum* denique *elevationes*, quatenus ſpontaneo nixu innatæ vires nimis intenduntur. Alias enim ab *externis cauſis*, ab ipſorum nempe ponderum viribus trahentibus, repetendæ ſunt *onerum geſtationes*, & *elevationes*.

§. 63. Reſtant *cauſae brachii articulum expellentes* (§. *46.*) ita dictæ, quia pulſu agunt, impetuque perniciore. Huc referuntur *lapſus*, ſub quibus articulus in corpora reſiſtentia impingit, quæ enim in ipſum impingunt vehementius, *cauſae* exiſtunt *externae*; præterea *motus* corporis violentiores, voluntarii æque, ac involuntarii, e. g. ſub *terrore*, & præſertim *convulſiones*, *univerſales*, *particulares*, in tenellis,

lis, naſcendis, natiſque junioribus, in adultioribus etiam infirmatis. v. citata in Præfat. p. 4. *Diſſ. Weiziana §. 31. 33.* J. TH. SCHENKIUS in diſſ. de luxatione oſſium in genere p. 17. Scribit: *Chemnitii Myſorum, in qua ad terrorem uſque* (epilepſia) *dominatur, vix lucem ingreſſi infantes, adeo miſere convelluntur, ut, ſi qui demum revixerint, maxime diſtorti evadant, atque claudicent.* conſ. ELLERUS l. c. (*§. 60.*) *p. 752. 3.*) TULPII *Obſerv: 55. L. 4.* J. A MEKREN *Obſ: chir. 30.*

§. 64. A *luxationis brachii cauſis veris* tranſeo ad ejuſdem *cauſas, ſine quibus non,* poſt illas ſeparatim exponendas (*§. 7.*) Priorem itaque hujus tractationis *ſectionem* nunc excipit,

SECTIO II.

DE *LUXATIONIS BRACHII CONDITIONIBUS, SINE QUIBUS NON,*

§. 65. ſine quibus illa quidem non exiſtit, nec exiſtere poteſt, poſitis etiam veris ejus *cauſis*, utpote in operatione ſua impeditis (*§. 15.*). *Hae* pariter, ac ipſæ *cauſae* (*§. 14.*) vel *externae* ſunt, vel *internae*, *externae* quidem, in naſcituris, & naſcentibus aeque, ac in natis, in illis ab ipſis propagantibus, & ſub partu ab obſtricantibus rudioribus illatæ, in his innumeris modis obverti ſolitæ, dato quovis caſu obſervandæ, nec hic enarrandæ. Internarum nonnullæ hac vice ideo addendae erant, ut apertius a *veris* diſcernantur *luxationis cauſis*, pro quibus alias erronee haberi conſueverunt (*§. 16.*).

§. 66. Ex earum numero ſunt *fractae*, hunc alias articulum *ſuſtinentes*, *vires* in illum cingentibus partibus muſculoſis, & ligamentoſis, verbo harum *debilitates*, de quibus, tanquam de *cauſis* hujus morbi, tot alias verba faciunt. Verum enim vero, qui ita docent, pro vi adeo habent hujus ipſius abſentiam. *Privationes* certe nil operantur, non ſunt *cauſae effectrices*. *Articuli debilitas* non efficit, ſed effici ſinit ejus luxationem. *Cauſas* ſuas quidem omnino agnoſcit *effectrices* ejusmodi debilitas, ſed hujus *cauſae* cum *cauſis* ipſius *luxationis* confundendæ non ſunt.

§. 67. *Cauſae* vero *debilitatis* hujus, quæ præcipua omnino eſt, & frequentior *luxationis conditio*, vel *naturales* ſunt, vel *praeternaturales*. *Naturalis debilitatis* harum partium ratio in *rebus naturalibus* ſita a priori facile intelligitur, & a KERCKRINGIO *obſ: 61, p. 12. S. V. L. B. 1717.* confirmatur. *Praeternaturalis infirmatio* maxime ſuboritur abs effuſo, largiusque congeſto, retentoque, vel & corrupto, acriori, *humore articulari* ſupra (§. 54.) deſcripto. *Seroſum acre* fibrarum, nervearum maxime, vires dejicit. Humidum easdem emollit laxatque, quod HIPPOCRATES jam ediſſeruit, & CELSUS l. c. (§. 58.). Eaque propter id mali genus in iis frequentius exiſtit, qui *ſynovia*, *hydrope*, laborant (§. 56.) Et JOH. BOHNIUS *in colleg. chir. artic. IV. c. 8. 1. p. 87.* in *hydropicis* id ſe frequenter obſervaſſe teſtatur. Conf. ELLERUS *p. 752. l. c.* (§. 60.) HENCKELIUS *p. 136. l. c.* (Præfat. p. 6.), citata (l. c.) *Diſſ. Weiziana* §. 17, 27, 29. Eaſdem imbecillitatis poſt ſe relinquunt vio-

len-

lentiores *articuli brachii diſtractiones* ab imprudentum artificum conaminibus in illo reponendo factæ. Præcipue huc quoque ſpectant *praegreſſae luxationes*, quas ſemper excipit partium atonia.

§. 67. Quemadmodum partibus hunc articulum ſuſtinentibus, adeo integris adhuc, ſed *reſolutis*, ita tanto magis illis *diſſolutis*, ejus luxatio evenire poteſt. *Continui* itaque in illis *ſolutio* pro hujus *luxationis* non quidem *cauſa*, ſed *conditione*, habenda erit. Ipſius vero hujus *conditionis cauſa*, cum *luxationis cauſa* non confundenda (*ſſ*. *65*.), iterum vel *interna* eſt, ut acre cauſticum innatum, parteſque corrodens, vel *externa*, ut quodvis *vulnus* penitus in articulum penetrans. V. SCHULZII *Chir. pag. 270. diſruptio* partium, quæ ab incongrua, & juſto majori vi in luxatis extendendis adhibita inferri ſolet. Videſis duo hujus rei *exempla* a BOERHAAVII Interprete VAN SVIETEN ad præceptoris ſui §. *363*. commemorata, unum quod GALENUS, alterum quod ipſemet compertum habuit.

§. 68. Pro peculiari quoque brachii *poſitu*, ſub quo ipſi violentia infertur, differt hæc *luxatio*. Ab humero pendulum, corporisque trunco adpoſitum, brachium ſurſum emoveri poteſt, diffracto tum ſcapulæ proceſſu. A trunco emotum niſi ſemper, plerumque tamen, deorſum promovetur. *Macilentiam* luxationum conditionem eſſe, & hanc rem boum exemplo confirmari, quibus ultima hyeme emaciatis femoris articuli facile exciderent, HIPPOCRATES docuit *de Artic. textu 23. ſeqq. Charter. Tom. XII.*

§. 69. *Margo*, quo cavitas ſcapulæ articularis cingitur, *cartilagineus* vel *depreſſus*, vel *exeſus*, vel *diffractus* hujus luxationis *conditionem* ponit, quam pridem agnoverunt AVICENNA, & PARAEUS, & ab his repetiit JOH: GERHARDUS, ſcholæ noſtræ olim Doctor celeberrimus in *Diſſ. de luxationibus*, nec non JOH. THEOD. SCHENKIUS in *Exercitatione medicochirurgica p. 15.*

§. 70. Præterea (*ſſ. 65 - 69.*) eadem *luxationis cauſa*, *ſine qua non*, exiſtere poteſt multiplex alia *mala articuli* hujus *conformatio*, connata etiam, præſertim ſin exilius eſt caput oſſis excepti, excipiensque illud cavitas articularis planior, latiorve, vel contra illud grandius, hæc autem anguſtior. Ejusmodi luxationis conditionem obſervavit KERKRINGIUS V. ipſius *Spicileg.* anat. *obſ. 61.*

§. 71. Ceterum non erit, quod moneam, hujus, ut omnium *luxationum cauſas veras* æque, ac *cauſas ſine quibus non*, complicari poſſe, fierique compoſitas, qualia exempla & ab aliis relata legimus. V. HILDAN. Obſ: T. II. 89. Arg. 1716. ACTA HAFNIENSIA Vol. II. p. 103. & p. v. not. 9. FRID. KNOLLE *diſſ. de luxationibus* §. *XII. p. 20.*

TANTUM!!

NOBI-

NOBILISSIMO atque DOCTISSIMO

Dn. CANDIDATO

G. P. F. GROSHANS

S. P. D.

Dr. G. F. SIGWART.

In ea opinione me ſemper fuiſſe, cum perſpicaciſſimo JOH. ZACH. PLATNERO in *Praefat.* ad *Inſtitutiones Chirurgiae rationalis* p. 1-3. diſertis ita docente verbis, hæc ipſa mea ſic faciens, *profiteor, neminem ne illis quidem morbis, qui interiores corporis partes infeſtant, ſcienter & perite mederi poſſe, niſi ea vitiorum genera, quae Chirurgi ſibi vindicant, habeat perſpecta & pertractata. Quae enim in variis corporis ſedibus extrinſecus incidunt, & quae oculis cernuntur, attrectatu ſentiuntur, eadem fiunt in partium internarum viſcerumque valetudinibus, & nomine, & ſede magis, quam natura ſua, differunt. Quapropter omni tempore artem ſalutarem diſcentibus magnopere autor fui, ut hanc vetuſtiſſimam ejus partem*, CHIRURGIAM, *cujus ceteroquin profectus evidentiſſimus eſt, diligenter excolerent, atque per ejus notitiam ad recte medendi peritiam contenderent.* Hæc eadem omnes ab omni ævo docuerunt probatiſſimi artis noſtræ Antiſtites. Ea-

dem & ita ſe habere, comprobat ipſa *interna utriusque Medicinae ratio.* Tam etenim arctum non modo *chirurgiae* cum *reliqua Medicina* eſt vinculum, ut altera ab altera in totum ſeparari nequeat, ſed & tantum adeo *illius* in *hac* exiſtit meritum, tanta, quam *illa* præ *hac* habet, *evidentia & certitudo*, ut plurimis in rebus *haec illius* eſſe poſſit magiſtra. Hanc qui, ſat cito etiam, ſi ſat bene, perſentat optimorum Præceptorum ſententiam, hanc qui ita pertexere ſatagit telam, is certe non poterit non evadere idoneus *utriuſque Medicinae Doctor*; cuſtoſque ſalutis civium integerrimus. Eo ultra contendere, via TIBI, NOBILISS. DN. CANDIDATE! porro patet ampliſſima. In ea à noſtris diſceſſurus ſubſelliis Duces deprehendes dexterrimos, Ill. Archiatrum ELWERT, prætoriæ *SERENISSIMI* cohortis Medicum, ejusdemque Chirurgum primarium, PATREM TUUM optimum, Duumviros certe doctrinis rerumque uſu verſatiſſimos. Gratulor & hanc TIBI, rariorem quidem, nec omnibus datam, adeo opportunam in utraque Medicinæ parte proficiendi facultatem, quam ut feliciſſimam eſſe jubeat *SUPREMUM* in cœlis NUMEN ſupplice prece contendo.

Dab. è Muſeo d. 3ten Decemb.

1771.

CORRIGENDA.

Pag. 4. lin. 15. harumque lege *horumque.* pag. 7. l. 23. æthiologia l. *ætiologia* p. 8. l. 17. ſunt l. *ſint.* pag. ead l. penult. Patheologiæ l. *Pathologiæ* pag. 9. l. 20. & 21. ſiſtinendam l. *ſiſtendam.* p. 10. l. 13. veram l. *verum.* p. 14. l. 23. fortaſſeam l. *fortaſſean.* p. 18. l. 8. analiſis l. *analyſis.* p. 18. l. penult. hac l. *hæc.* p. 20. l. ult. primo internas deinde externas l. *primo externas, deinde internas.* p. 26. l. 24. inergia l. *energia.* p. 27. l. 20. omnio l. *omnino.* p. ead. 23. ſupereunt l. *ſupererunt.* p. 29. l. 22. conferrent l. *conferret.* p. 31. l. 1. exiſtant l. *exiſtunt.* p. ead. l. 12. horum l. *harum.* p. 32. l. 11. §. 47. l. §. 48. p. ead. l. ead. brahi l. *brachii.* p. 33. l. 19. Clapton l. *Clopton.* p. ead. l. 20. Raav l. *Kaav.* p. 35. l. 2. anaſtomes l. *anaſtomoſes.* p. 37. l. 22. adcauſandam l. *adcuſandam.* p. 38. l. 18. frangores l. *fragores.* p. 40. l. 17. debilitate l. *debilitatæ.*